

eş-Şinnâvî, *Şuver min devri'l-Ezher fi mukâvemeti'l-ihtilâli'l-Fransî li-Mısr fi evâhiri'l-karni's-sâmin 'aşer*, Kahire 1971, tür.yer.; *Şüyûhu'l-Ezher*, Kahire, ts. (Vizâretü'l-i'lâm), s. 20-22; Abdurrahman er-Râfîî, *Târîhu'l-hareketi'l-kavmiyye*, Kahire 1401/1981, II, 269-273; Mustafa M. Ramazan, *Devrû'l-Ezher fi'l-hayâti'l-Mısrıyye*, Kahire 1406/1986, tür.yer.; Abdullah M. el-Habeşi, *Câmi'ü's-şürûh ve'l-havâşi*, Ebûzabî 1425/2004, I, 274; II, 840, 843, 1114; III, 2124, 2126; D. Ayalon, "The Historian al-Jabartî and His Background", *BSOAS*, XXIII (1960), s. 217-249; J. W. Livingston, "Şaykh Bakrî and Bonaparte", *St.I*, LXXX (1994), s. 125-143; Muhammed el-Cewâdî, "Abdullah eş-Şerkâvî", *Mevsû'atü a'lâmi'l-fikri'l-İslâmî*, Kahire 1425/2004, s. 615-618; a.mlf., "eş-Şerkâvî, 'Abdullah b. Hicâzî", *Mv.AU*, XIV, 360-362.

HİLAL GÖRGÜN

ŞERNÛBÎ

(الشرنوبية)

Ebû Muhammed Abdülmecîd
b. İbrâhîm eş-Şernûbî el-Ezherî
(ö. 1929)

Mısırlı Mâlikî âlimi.

Buhayre vilâyetinde Demenhûr şehrine bağlı Şernûb köyünde doğdu. Zebîdî bu yerin adını Şurnûb diye okurken Muhammed Remzî Şernûb olarak kaydetmiştir. İlk eğitimini köyünde aldıktan sonra Ezher'de tahsil gördü; ancak mezuniyet imtihanlarına girmeyip Bulak Matbaası'nda musahihlik yapmaya başladı ve eser telifiyle meşgul oldu. Mehmed Ali Paşa tarafından 1821'de hizmete açılan Bulak Matbaası'nda tashihe büyük önem verildiğinden Arapça kitapların musahihleri, genellikle Ezher hocaları veya uzun bir tashih eğitiminin geçen Ezher talebelerinden seçilirdi. Şernûbî'nin Ezher'deki hocaları arasında İbrâhîm es-Sekkâ, Muhammed İlfîş, Hasan el-İdvî, Muhammed el-Enbâbî, Muhammed el-Besyûnî, Abdurrahman b. Muhammed eş-Şirbînî, Abdülkâdir el-Mâzinî gibi âlimler zikredilmektedir. Şernûbî Kahire'de vefat etti.

Eserleri. 1. *Takrîbü'l-me'âni 'alâ Risâleti İbn Ebi Zeyd el-Kayrevânî*. İbn Ebû Zeyd el-Kayrevânî'nin Mâlikî fikhının temel metinlerinden olan eseri üzerine yazılan bir şerhtir (Kahire 1304, 1323; Bulak 1314, 1320, 1331; Beyrut 1401/1981; nşr. Abdülvâris Muhammed Ali, Beyrut 1998). 2. *el-Kevâkibü'd-dürriyye 'alâ metni'l-İzziyye*. Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Menûfî'nin Mâlikî fikhına dair *el-Muqaddimetü'l-İzziyye li'l-cemâ'ati'l-Ezheriyye* adlı eserinin şerhidir (Kahire 1304; Bulak 1314). 3. *el-Mehâsinü'l-behiyye 'ale'l-Aşmâviyye*. Mâlikî fakih Abdülbâ-

rî el-Aşmâvî'nin ibadete dair eserinin şerhidir (Kahire 1306; Ebûzabî 2002). 4. *Şerhu Muhtaşari'l-Buhârî*. İbn Ebû Cemre'nin *Cem'ü'n-nihâye* adlı *Şahîh-i Buhârî* muhtasarının şerhidir (Kahire 1302, 1311, 1349, 1402/1982; Bulak 1314, 1321; Beyrut 1406/1986; nşr. Yûsuf Ali Büdeyvi, Beyrut 1413/1993). 5. *Şerhu'l-Erba'ine'n-Neveviyye* (Kahire 1300; Bulak 1314; Beyrut 1960). 6. *Muhtaşarü's-Şemâ'ili'l-Muhammediyye*. Tirmizî'ye ait eserin muhtasarıdır (Bulak 1318, Şernûbî'nin *el-İtrü's-sezî* adıyla buna yazdığı şerh ile birlikte; *el-İtrü's-sezî fi Şerhi Muhtaşari Şemâ'ili'l-Tirmizî* ayrıca Hamza en-Neşretî, Abdülhafız Fergalî ve Abdülhamîd Mustafa tarafından neşredilmiştir [Kahire, ts.]). 7. *Şerhu Delâ'ili'l-hayrât (Menâhicü's-sa'âdat 'alâ Delâ'ili'l-hayrât)*. Şâzeliyye tarikatının Cezûliyye kolunun kurucusu Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî'ye ait meşhur salavat mecmuasının şerhidir (Kahire 1994). 8. *Şerhu Tâ'iyyeti's-Şernûbî*. Desûkiyye tarikatının Şernûbiyye kolunun kurucusu Ahmed b. Osman eş-Şernûbî'nin *es-Sülûk ilâ meliki'l-mülûk* adlı manzumesinin şerhidir (İbn Atâullah el-İskenderî'nin *el-Hikem*'ine yazdığı şerh ile birlikte, Kahire 1304, 1310, 1322). 9. *Şerhu Hikemi İbn 'Atâ'illâh (Şerhu Tâ'iyyeti's-Şernûbî* ile birlikte, Kahire 1304, 1310, 1322; nşr. Abdülfettâh el-Bezmi, Dimaşk 1415/1994). 10. *İrsâdüs-sâlik 'alâ Elfiyyeti İbn Mâlik* (Bulak 1319, *el-Elfiyye*'nin kenarında). 11. *Divânü'l-huţabi'l-murabbâ'is-sec'ât* (Bulak 1293, 1300, 1310, 1316; Kahire 1294, 1304). Manzum hutbeleri ihtiva eden eserden Şernûbî'nin yaptığı seçmeler *Divânü'l-huţabi'l-müşelleşî's-sec'ât* adıyla kitap haline getirilmiştir (Bulak 1316, 1321). 12. *Tuhtetü'l-Şaşı'l-cedid ve nuhtetü'l-edebi (nuşhi)'l-müfid* (Kahire 1299; Bulak 1316). Şernûbî'nin kaynaklarda adı geçen diğer eserleri de şunlardır: *Menâhicü't-teshîl 'alâ metni Sidi Halil* (Halil b. İshak el-Cündî'nin Mâlikî fikhına dair *el-Muhtaşar*'ının şerhidir); *Delâletü's-sâlik 'alâ Akrebi'l-mesâlik* (Derdîr'in Mâlikî fikhına dair eserinin şerhidir); *Menâhicü't-teysîr 'alâ Mecmû'ül-Allâme el-Emîr* (el-Emîrî'l-Kebîr es-Sünbâvî'nin Mâlikî fikhına dair *el-Mecmû'* adlı eserinin şerhidir); *Muhtaşarü's-Şahîh ve'l-Hasen mine'l-Câmi'i's-Şağîr* (Süyûtî'nin eserinden seçilen 3000 kadar hadisi içermektedir).

BİBLİYOGRAFYA :

Tâcü'l-arûs, "şrb" md.; *Fihristü'l-Kütübhâne-ti'l-Hidiviyye*, II, 89, 149; III, 161-162; *Serkis, Mu'cem*, I, 28, 32, 301, 1119-1120; II, 1329; *Mahlûf, Şeceretü'n-nûr*, s. 412; *Brockelmann,*

GAL Suppl., I, 263, 525, 683; II, 469; *Fihristü'l-Hizâneti'l-Teymüriyye*, Kahire 1366/1947, II, 149, 216; Zekî M. Mücâhid, *el-A'lâmü's-Şarkıyye*, Kahire 1369/1950, II, 136-137; *Hediyetü'l-Şarifin*, I, 621; M. Remzî, *el-Kâmûsü'l-coğrafi li'l-bilâdi'l-Mısrıyye*, Kahire 1953, III, 288; *Âyide İbrâhim Nussayr, el-Kütübü'l-Arabiyyetü'lleti nüşret fi Mısr beyne 'âmey 1900-1925*, Kahire 1983, s. 25, 93, 124; a.mlf., *el-Kütübü'l-Arabiyyetü'lleti nüşret fi Mısr fi'l-karni'l-tâsi' 'aşer*, Kahire 1990, s. 19, 34, 64, 93, 100, 227; Zirikî, *el-A'lâm* (Fetullah), IV, 149; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, Beyrut 1414/1993, II, 308; Abdullah Muhammed el-Habeşi, *Câmi'ü's-şürûh ve'l-havâşi*, Ebûzabî 1425/2004, I, 213, 426; II, 841, 959.

AHMET ÖZEL

ŞERNÛBIYYE

(الشرنوبية)

Desûkiyye tarikatının
Ahmed b. Osman eş-Şernûbî'ye
(ö. 994/1586)
nisbet edilen bir kol
(bk. DESÛKIYYE).

ŞERTÜNÎ, Reşid b. Abdullah

(رشيد بن عبدالله الشرتوني)

Reşid b. Abdillâh b. Mihâil b. İlyâs
b. el-Hürî eş-Şertünî
(1864-1906)

Arap dili ve edebiyatı ile
Mârûnî tarihi âlimi, eğitimci.

Lübnan'ın Cebelilübnan vilâyetine bağlı Şûf kazasının Şertün köyünde doğdu. Kistrüvân'daki Mâr Abde (Abdâ) Herheriyyâ okulunda öğrenim gördü. Çalışkanlığı ve zekâsıyla arkadaşları arasında temayüz etti. Arapça, Süryânice ve Fransızca'sını geliştirdi. Özellikle sarf, nahiv, belâgat ve hitâbette ileri bir düzeye ulaştı. Tahsilini tamamlayınca Ayntirâz ve Ayntûre (Antûre) hristiyan okullarında bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Beyrut'taki Cizvitler'in yanında kendini ilme, eğitim ve basın hiz-

Reşid
b. Abdillâh
eş-Şertünî

metine verdi; okul kitapları yazdı, metin neşri ve kitap tercümesiyle meşgul oldu. Beyrut'taki Cizvit (el-Âbâü'l-Yesüyyün) Fakültesi'nde yirmi üç yıl Arap dili ve edebiyatı, Mârûniler'e ait Kıddîs Yûsuf Fakültesi'nde hitâbet ve belâgat dersleri verdi. Cizvitler'in *el-Beşîr* gazetesinde on beş yıl muharrirlik yaptı (1891-1906). *Akrübü'l-mevârid* adlı sözlüğün müellifi, ağabeyi Saîd eş-Şertûnî gibi aktif bir kişiliğe sahipti. Telif yöntemi, anlatım ve üslup açısından öğrencilerle gençler üzerinde büyük etki bıraktı. "Muallim" lakabıyla anılan Reşid eş-Şertûnî, XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında modern eğitim yöntemlerini uygulayan eğitimcilerin öncülerinden biri oldu. Arap grameriyle belâgatının öğretiminde talebenin vaktini boşa harcamasına yol açan eski kitaplarla karşı bir mücadele başlattı. Fransızca gramerleri esas alarak modern gramer kitapları dizisi hazırladı. Aynı yöntemle belâgat kitapları yazmak istediye de ömrü buna yetmedi. 1905 yılı sonlarında Kahire'deki Cizvit okuluna giden Şertûnî burada bir yıl kadar Arap dili ve edebiyatı dersleri verdi. 1906 yazını ailesinin yanında geçirmek üzere geldiği Lübnan'da hastalandı ve 23 Ekim 1906'da öldü, Şertûn köyündeki babasının kabri yanına defnedildi.

Eserleri. A) Telif: 1. *Mebâdî'ü'l-ʿArabiyye fi's-şarîf ve'n-naḥv* (I-IV, Beyrut 1900, 1902, 1905, 1906, 1910, 1924, 1933, 1957, 1960). Arap gramerinin modern dil öğretimi yöntemlerine uygun biçimde hazırlanan ilk serilerdendir; yazıldığı zamandan günümüze kadar Lübnan, Suriye, Mısır ve Türkiye gibi ülkelerde büyük ilgi görmüştür. Eserde ilk ciltten son cilde kadar titiz bir bölümlenmeyle konular özlü anlatımdan ayrıntılara doğru gittikçe genişleyen kademeli bir yöntemle ele alınmış, bu arada örnekler ve alıştırmalarla takviye edilmiştir. Eser bu özelliklerinden dolayı uzun süre okullarda ders kitabı olarak okutulmuştur. 2. *Miftâḥu'l-kırâ'e ve'l-ḥaṭ ve'l-ḥisâb*. İlkokullar için modern yöntemle hazırlanan eser resimli olup güzel ahlâka yönlendirici metinler içerir (Beyrut 1909). 3. *Temrînü't-tullâb fi (kavâ'id)it-taşrîf ve'l-i'râb I-II*. Çok rağbet gördüğünden defalarca basılmıştır (Beyrut 1886, 1888, 1899). Eserdeki temrinlerin çözümünü içeren bir öğretmen kitabı da mevcuttur. 4. *et-Tuḥfetü'l-edebîyye fi'l-kırâ'ati'l-ʿArabiyye* (Beyrut 1899, 1902, 1907). 5. *Nehcü'l-Mürâsele (Kitâbü'l-Mürâselât)*. Çeşitli konularda kompozisyon ve mektup örneklerinden ibarettir (Beyrut 1887). 6. *Hutbe Şenâ'iyye* (Beyrut 1897).

7. *el-Mecâmi'u'l-Mârûniyye* (Beyrut 1904). Müellifin bunların dışında Arap dili ve edebiyatı ile Mârûnî tarihine dair yazılmamış eserleri bulunmaktadır.

B) Tercüme. Şertûnî'nin Fransızca'dan Arapça'ya olan çevirileri şunlardır: *Dü Kübiye el-Yesûî, ez-Zenbekatü'l-behiyye fi sîreti rehbeneti'l-Yesû'iyye* (Beyrut 1885); *Reyhânetü'l-ezhân fi sîreti Mâr Liyûs Ganzâga ve Mâr Stenslâvus Kustekâ* (Beyrut 1885); *et-Tevfîk beyne'l-ʿilm ve Sifri't-Tekvîn; Mazharü's-şalâḥ fi sîreti'l-Kıddîs Alfons Rodrikes el-Yesû'î* (Beyrut 1887); *Martın el-Yesûî, Târîḥu Lübnân el-kadîm* (Beyrut 1899, 1980); *Rîgû el-Yesûî, es-Seferü'l-ʿacîb ilâ bilâdi'z-zeheb*; *Henri Lammens, Ḥabîsü Buḥayreti Kuds; er-Rihletü's-Sûriyye fi Emrika'l-vüştâ ve'l-cenûbiyye*; *Tüncür-cî el-Yesûî, ʿİlmü'l-felsefe*; *Kalbîs Lînfêr, Ḥitâb fi Külliyyeti'l-Kıddîs Yûsuf* (Beyrut 1886); *Menâretü'l-akdâs* (Beyrut 1895-1896); *Târîḥu't-Tâ'ifeti'l-Mârûniyye* (Beyrut 1890); *Silsiletü'l-Betarîkati't-Tâ'ifeti'l-Mârûniyye* (Beyrut 1898); *Şerḥu't-Tekrîsât ve's-Şertûniyye* (Beyrut 1902). Müellifin ayrıca *el-Beşîr, el-Meşriḳ, el-Mişbâḥ* gibi gazete ve dergilerde makaleleriyle Stefan ed-Düveyhî'nin tarih kitaplarıyla ilgili neşir çalışmaları vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Filib di Tarrâzi, *Târîḥu's-şihâfeti'l-ʿArabiyye*, Beyrut 1913, II, 153; L. Şeyho, *el-Maḥtûṭâtü'l-ʿArabiyye li-ketebeti'n-Nasrâniyye*, Beyrut 1924, s. 123; Serkis, *Mu'cem*, I, 1111; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), III, 24; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, Beyrut 1414/1993, I, 716; Antün Cümeyyil, "Mebâdî'ü'l-ʿArabiyye", *el-Meşriḳ*, IX/17, Beyrut 1906, s. 815-817; L. Ş., "Miftâḥu'l-Kırâ'e", a.e., XI/2 (1908), s. 877; a.mlf., "Miftâḥu'l-Kırâ'e", a.e., XII/2 (1909), s. 793; E. R., "Mebâdî'ü'l-ʿArabiyye", a.e., XIV/1 (1911), s. 75; Mahbûb el-Hürî eş-Şertûnî, "Ḥayâtü'l-eḥaveyn", *Mecelletü'z-Zühûr*, III, Kahire 1999, s. 316-318; Emîl Ya'kûb, "eş-Şertûnî, Reşid", *Mv.AU*, XIV, 308-310.

İSMAIL DURMUŞ

ŞERTÛNÎ, Saîd b. Abdullah

(سعيد بن عبدالله الشرتوني)

Saîd b. Abdillâh b. Mihâil b. İlyâs
b. el-Hürî eş-Şertûnî
(1849-1912)

**Akrübü'l-mevârid adlı
Arapça sözlüğüyle tanınan
Arap dili ve edebiyatı âlimi.**

Lübnan'ın Cebelilübnan vilâyetine bağlı Şûf kazasının Şertûn köyünde doğdu. Arap dili ve edebiyatı âlimi Reşid eş-Şertûnî'nin ağabeyidir. On üç yaşına kadar mek-

Saîd
b. Abdullah
eş-Şertûnî

tebe gidemedi. 1862'de Abeyh köyünde Amerikalılar'a ait bir okulda iki yıl kadar öğrenim gördükten sonra Yukarı Lübnan'daki Sûkulgarp şehrinde İlyâs es-Salîbî mektebinde coğrafya, matematik, Arapça ve İngilizce dersleri alarak tahsilini tamamladı. Katolik Rum okulu Ayntirâz'a hoca olarak tayin edildi; beş yıl bu okulda ders verdi. Ardından Dimaşk'a gitti ve 1875 yılına kadar farklı mekteplerde Arap dili ve edebiyatı başta olmak üzere çeşitli dersler okuttu. Daha sonra Beyrut'a geçerek el-Yesüyye (Külliyetü'l-âbâil-Yesüyyîn), el-Batrîrikiyye ve el-Hikme gibi ruhban mektepleriyle bir rahibe okulu olan Medresetü'n-Nâsıra'da öğretime devam etti. Bu arada Katolik matbaasında mu-sahhihlik yaptı. Onun temel eserleri tanınmasında ve ilmî birikiminde bu görevinin önemli rolü olmuştur. Uzun yıllar sürdürdüğü hocalığı sırasında konuların ayrıntılarına dalması ve öğrencilerin düzeyine inmemesi sebebiyle başarılı olamadığı kaydedilir. Telif hayatı ailesini ziyarete gittiği Şiyâh köyünde ölümüne kadar devam etti (18 Ağustos 1912). Zeki, çalışkan, araştırmayı seven bir kişiliğe sahip olan Saîd eş-Şertûnî daha çok kendi gayreti ve çalışmalarıyla yetişmiş, kuvvetli hâfızası sayesinde geniş bir birikime sahip olmuştur. Aynı zamanda şair olan Şertûnî şiirlerinde ve diğer eserlerinde açık ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Ahmed Fâris eş-Şidyâk için kaleme aldığı mersiye meşhurdur. Şertûnî çeşitli gazete ve dergilerdeki yazılarıyla döneminde Lübnan'daki edebî, kültürel ve sosyal gelişmeler üzerinde etkili olmuştur. Eleştirmenlik yönü de olan Şertûnî'nin Ahmed Fâris eş-Şidyâk, Yûsuf el-Esîr ve İbrâhim el-Ahdeb ile karşılıklı eleştirileri mevcuttur.

Eserleri. 1. *es-Sehmü's-şâ'ib fi taḥṭi'eti Ğunyeti't-tâlib*. Ahmed Fâris eş-Şidyâk'ın eserine yazdığı tenkidtir (Beyrut 1874). 2. *eş-Şihâbü's-sâkıb fi şinâ'ati'l-kâtib*. Çeşitli konulardaki mektup örneklerinden